

Papers de treball

Els pressupostos de les comunitats
autònomes per a l'any 2001

Esther Sánchez i Rata

Resumen

En este trabajo se realiza un análisis comparativo de los presupuestos de las diversas comunidades autónomas para el año 2001, teniendo en cuenta la existencia de diferencias entre ellas tanto en lo que se refiere a características geográficas, demográficas, sociales y económicas como, de manera especial, las relativas a sus sistemas de financiación y al nivel de competencias asumidas. Para ello, se analizan los presupuestos de ingresos y de gastos y, finalmente, se hace referencia al déficit no financiero.

Los presupuestos de las CA en el año 2001 suman un total de 13,1 billones de pesetas y han crecido, en conjunto, un 8,3% respecto al año anterior. En términos de pesetas por cápita, entre las CA de régimen común, las del artículo 151 presentan un presupuesto más elevado que el de las del artículo 143, ya que las primeras tenían en el 2001 un nivel superior de competencias al disponer de la sanidad. Pero, las CA de régimen foral presentan un presupuesto por habitante más elevado que las CA de régimen común del artículo 151, aún teniendo el mismo nivel de competencias. Por último, si entre las CA de régimen común se homogeneiza el nivel de competencias se observa que, la fuente principal de las diferencias per cápita entre estas CA es el conjunto de recursos formado por los fondos de la UE y las transferencias del Estado no incluidas en el modelo de financiación vigente en el 2001.

El Departament d'Economia i Finances no comparteix necessàriament les opinions expressades pels autors en aquests treballs.

Els pressupostos de les comunitats autònomes per a l'any 2001

Esther Sánchez i Rata*

1. Introducció i metodologia

Aquest treball presenta els pressupostos consolidats de les diferents comunitats autònomes (CA) per a l'any 2001 i en fa una anàlisi comparativa. No s'inclouen, doncs, els de les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla.

Les dades pressupostàries que es presenten corresponen a les previsions d'ingressos i de despeses a realitzar durant l'any 2001, aprovades pels diversos parlaments autonòmics¹.

Per tal de prestar i gestionar els serveis corresponents a les competències assumides, les comunitats autònomes poden actuar per mitjà d'òrgans de la seva Administració general, crear ens amb personalitat jurídica pròpia i participar en societats mercantils. En el supòsit que creïn ens o participin en una societat mercantil, hi haurà alguns casos en què els ingressos necessaris per exercir les competències es gestionaran de forma directa des d'aquests òrgans i alguns altres en què abans hauran de passar per les mans de l'Administració general. En aquest últim supòsit, i amb vista a evitar una doble comptabilització del pressupost autonòmic, cal consolidar les transferències internes. L'àmbit de consolidació de les xifres

* Generalitat de Catalunya. Departament d'Economia i Finances, Direcció General de Programació Econòmica.

¹ Per a l'any 2001 el País Basc ha prorrogat el pressupost de l'exercici 2000.

que es presenten en aquest treball comprèn l'Administració general de cada comunitat autònoma (CA), els seus organismes autònoms i les entitats gestores de la Seguretat Social que tingui.

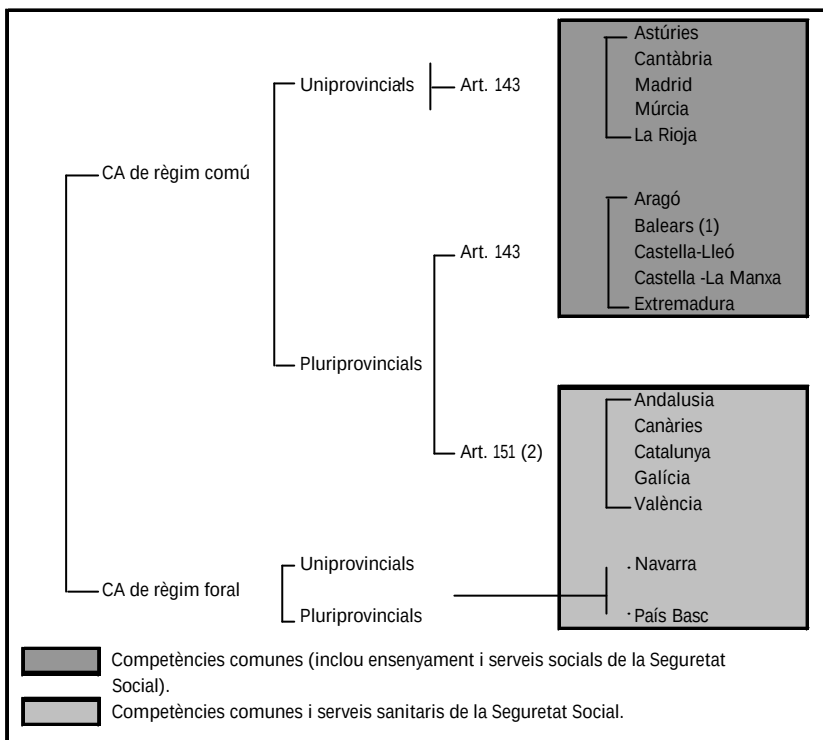
També cal tenir present la funció d'intermediària entre l'Estat i les corporacions locals que tenen algunes CA, ja que primer reben la participació dels ens locals en els tributs de l'Estat i, posteriorment, la transfereixen a les corporacions locals. Així, i amb la finalitat d'homogeneïtzar les xifres dels pressupostos de les diferents comunitats autònomes, aquesta participació dels ens locals en els tributs de l'Estat s'ha deduït (tant en l'àmbit dels ingressos com en el de les despeses) dels pressupostos de les CA que la inclouen l'any 2001².

Abans de continuar, però, cal recordar l'existència de diferències entre CA tant pel que fa a característiques geogràfiques, demogràfiques, socials, econòmiques i polítiques com, i de manera especial, quant al sistema de finançament, al fet de tenir una o diverses províncies i al nivell de competències assumides. Pel que fa a aquests tres últims trets diferencials, en aquest estudi s'han establert grups de comunitats autònomes amb característiques similars que permetran introduir una certa homogeneïtat en la comparació dels pressupostos (vegeu el gràfic 1).

Amb relació al **sistema de finançament**, cal distingir entre les comunitats de règim foral (Navarra i País Basc), i les de règim comú, les quinze restants. Les diputacions forals de les primeres tenen reconegudes la capacitat de regulació i recaptació dels ingressos produïts en l'àmbit de la seva jurisdicció territorial, sempre seguint certs criteris d'harmonització amb el règim general de l'Estat. També tenen l'obligació de contribuir a les càrregues generals de l'Estat, per les competències no assumides, mitjançant el pagament d'una quota o *cupo* que es fixa mitjançant un conveni amb l'Estat. Per

² L'any 2001 han inclòs aquests recursos en el seu pressupost les comunitats d'Andalusia (249.555 milions de pessetes), Castella-la Manxa (70.034 milions), Catalunya (258.672 milions) i Galícia (91.300 milions).

Gràfic 1. Classificació de les comunitats autònomes. Any 2001

- (1) S'ha inclòs en el grup de comunitats pluriprovincials perquè, tot i que té una sola província, els consells insulars fan unes funcions similars a les de les diputacions provincials.
- (2) A més de les CA que van accedir a l'autonomia per la via de l'article 151 de la Constitució, s'hi inclouen també les assimilades.

tant, cal observar que, en el cas del País Basc, els recursos de la CA són bàsicament transferències procedents de les seves tres diputacions, mentre que els recursos de la Comunitat Foral de Navarra, en ser una CA uniprovincial³, són fonamentalment impostos.

Pel que fa a les CA de règim comú, els instruments de finançament estan establerts en el marc normatiu de la LOFCA (Llei orgànica de finançament de les comunitats autònomes). Més concretament, el

³ Les comunitats autònomes uniprovincials tenen assumides les competències i els recursos de les respectives diputacions.

model de finançament vigent l'any 2001 per a les CA de règim comú és el que es va acordar al Consell de Política Fiscal i Financera el 23 de setembre de 1996 per al quinquenni 1997-2001. Així, si bé comptaven amb tributs cedits i propis, en una bona part es finançaven amb transferències procedents de l'Administració central, la quantia de les quals depenia força del nivell de competències assumit. Aquest model s'aplicava a les CA de règim comú que el van adoptar com a propi en les respectives comissions mixtes, és a dir, totes excepte Andalusia, Castella-la Manxa i Extremadura.

Com a tret diferencial, cal recordar també que Canàries disposa d'un grau més elevat d'autonomia financera gràcies a la imposició indirecta aplicada. Disposa d'un règim especial relatiu a l'impost general indirecte canari (substitut de l'IVA), a l'impost especial sobre combustibles derivats del petroli i a l'impost especial sobre determinats mitjans de transport.

D'altra banda, dins de les CA de règim comú cal distingir entre les **uniprovincials** –les quals tenen assumides les competències i els recursos de les respectives diputacions provincials– i les **pluriprovincials**, que mantenen les diputacions. Dins del grup de les pluriprovincials s'ha inclòs la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, ja que, tot i ser uniprovincial, els consells insulars tenen un caràcter similar al de les diputacions i, per tant, l'estructura d'ingressos i despeses d'aquesta CA s'assimila a la d'una pluriprovincial.

Per últim, el fet que el traspàs de **competències** de l'Estat a les CA no s'hagi efectuat alhora per al conjunt de comunitats autònomes ha provocat que entre elles hi hagi diferències que cal tenir en compte respecte a la magnitud i l'estructura del pressupost, tant d'ingressos com de despeses.

Les competències que distorsionen més la comparació entre comunitats són les de serveis sanitaris i ensenyament no universitari, ja que absorbeixen els volums més importants de despesa. Així, l'any 2001 cal diferenciar dos grups de CA; primer, les de règim comú de

l'article 151 i les de règim foral, que són les que presenten un nivell més elevat de competències, ja que tenen transferits els serveis sanitaris de la Seguretat Social i, segon, les de règim comú que van accedir a l'autonomia per via de l'article 143 (i que no els tenien transferits). D'altra banda, des de l'any 2000 l'ensenyament no universitari és una competència assumida per totes les CA, però Astúries, Castella-la Manxa i Extremadura –malgrat que des de l'inici de l'any 2000 ja van assumir aquesta competència– no van reflectir aquest traspàs als seus pressupostos fins l'any 2001, de manera que en aquestes tres CA la comparació amb els pressupostos del 2000 no és homogènia quant a nivell de competències.

A continuació, es presenta i s'estudia l'evolució dels pressupostos de les CA l'any 2001 en conjunt, per després passar a analitzar amb més detall el vessant dels ingressos i, posteriorment, el de les despeses. Per acabar, es fa referència a l'estat del dèficit de les CA l'any 2001 i a com ha evolucionat al llarg dels darrers anys.

2. Evolució dels pressupostos consolidats

Tal com s'observa al quadre 1, l'any 2001 la suma total dels pressupostos de les comunitats autònomes presenta un import de 13,1 bilions de pessetes, amb un creixement d'un 8,3% respecte de la xifra de l'any anterior. Cal fer notar les diferències de creixement que es donen entre comunitats: mentre el conjunt de les CA de l'article 151 presenta un creixement d'un 5,5%, el de les CA de l'article 143 presenta un increment d'un 15,6%. Aquest últim percentatge de creixement, però, s'ha de matisar, ja que hi ha tres CA de l'article 143 que l'any 2001 reflecteixen per primera vegada als seus pressupostos l'important volum de recursos que representa el traspàs de competències en matèria d'ensenyament no universitari, a més de la incorporació d'altres competències. Aquestes tres comunitats són Astúries, Castella-la Manxa i Extremadura, que són les que presenten els creixements més elevats en els seus pressupostos per al 2001 –d'un 44,5%, un 44,4% i un 29,6%, respectivament– respecte dels

Quadre 1. Pressupost consolidat de les comunitats autònomes¹ (MPTA)

	2001	% var	%	PTA/hab ³
	01/00		s/PIB ²	
CA art. 151				
Andalusia	2.598.074	4,0	18,0	350.903
Canàries	673.256	6,7	15,4	377.944
Catalunya	2.017.693	5,2	10,0	317.179
Galícia	1.033.226	8,0	17,5	378.066
València	1.297.196	6,4	12,4	308.664
Total CA art. 151	7.619.444	5,5	13,8	338.910
CA art. 143				
- <i>Uniprovincials</i>				
Astúries	295.976	44,5	11,8	275.243
Cantàbria	157.282	8,1	11,5	292.560
Madrid	1.175.974	9,0	6,3	218.890
Múrcia	272.517	4,5	10,9	228.933
Rioja	76.621	9,3	9,7	283.362
- <i>Pluriprovincials</i>				
Aragó	374.385	6,8	11,2	312.052
Balears	158.149	7,1	6,3	179.995
Castella-L	807.479	9,0	13,0	325.672
Castella-M	534.095	44,4	14,4	304.319
Extremadura	374.633	29,6	19,9	349.021
Total CA art.143	4.227.111	15,6	9,7	266.991
TOTAL RÈGIM COMÚ	11.846.555	8,9	12,0	309.192
País Basc ⁴	866.445	0,0	12,7	412.303
Navarra	394.525	10,3	21,6	709.242
TOTAL RÈGIM FORAL	1.260.970	3,0	14,6	474.452
TOTAL	13.107.526	8,3	12,2	319.911

¹ Inclou l'Administració general, organismes autònoms i entitats gestores de la Seguretat Social.

No s'inclou la participació de les corporacions locals en els tributs de l'Estat per tal d'homogeneïtzar les xifres.

² El PIB de l'any 2001 s'ha calculat a partir de les previsions de creixement de l'Hispalink.

³ Les dades de població del 2001 s'han extret de l'INE..

⁴ Pressupost corresponent a l'any 2000, prorrogat per al 2001.

Font: pressupost de cada comunitat autònoma.

de l'any 2000. Cal afegir que l'assumpció de l'ensenyament no universitari no afecta només el volum del pressupost, sinó també la seva composició, ja que el pes relatiu de les operacions corrents augmenta molt en detriment de les operacions de capital.

Tanmateix, les diferències entre CA quant a percentatge de creixement del pressupost respecte del de l'any anterior també s'expliquen per l'assumpció d'altres competències que, pressupostàriament, no impliquen un volum de recursos tan important com l'ensenyament. Així, per exemple, el creixement en un 9% del pressupost de la CA de Madrid l'any 2001 respecte del de l'anterior recull, entre altres factors, l'assumpció per part d'aquesta comunitat l'any 2000 de la gestió abans realitzada per l'INEM en l'àmbit del treball, l'ocupació i la formació⁴.

De tota manera, cal tenir en compte que el creixement relatiu que experimenta el pressupost de cada CA depèn de la magnitud que tingui el pressupost de què es parteix. Així, Castella-la Manxa, Catalunya i Andalusia són, per aquest ordre, les CA que presenten els creixements més importants en termes absoluts respecte del pressupost de l'any 2000.

D'altra banda, el baix creixement (d'un 3%) que experimenten en conjunt les CA de règim foral acusa la pròrroga pressupostària que presenta el País Basc per a l'any 2001.

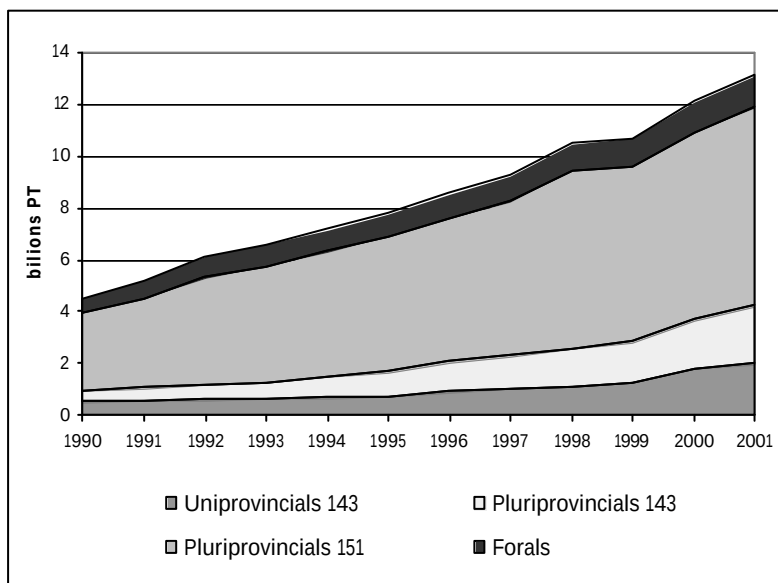
En termes de pessetes per càpita, l'any 2001 el conjunt estatal presenta un import de 319.911 pessetes per habitant, tot i que s'observen força diferències entre CA en funció, bàsicament, del nivell de competències de cada comunitat i del sistema de finançament. Pel que fa a les CA de règim comú, l'any 2001 destaquen les de l'article 151 –ja que tenien transferida la sanitat–, amb un pressupost de 338.910 pessetes per habitant, en conjunt. Tanmateix, pel que fa al

⁴ RD 30/2000, de 14 de gener, de traspàs de la gestió realitzada per l'INEM en l'àmbit del treball, l'ocupació i la formació.

conjunt de les CA de l'article 143, s'observa un important augment en el pressupost per habitant com a conseqüència de la progressiva assumpció de les competències en ensenyament no universitari per part d'aquestes, fins arribar a uns recursos per habitant de 266.991 pessetes l'any 2001. La comparació d'aquestes dues últimes xifres posen de manifest l'important volum pressupostari que comporta la gestió de competències en matèria de sanitat.

Quant a les CA de règim foral, l'any 2001 tenen el pressupost per habitant considerablement més elevat que el de les CA de règim comú de l'article 151, tot i tenir el mateix nivell de competències. En el cas de Navarra, però, cal tenir present que la xifra inclou l'aportació que ha de fer la CA a l'Estat –tanmateix, si s'exclou aquesta dotació el pressupost per habitant de Navarra continua essent molt elevat, en concret, de 604.023 pessetes.

Gràfic 2. Evolució dels pressupostos de les CA. 1990-2001

El conjunt dels pressupostos de les comunitats autònomes per a l'any 2001 representa un 12,2% del PIB previst per al conjunt de CA, tot i que aquest percentatge també varia força d'una comunitat a una altra segons les competències assumides i el nivell de renda de cadascuna, entre altres aspectes. Així, el pes dels pressupostos de les CA sobre el PIB previst per a l'any 2001 és més elevat en el grup de comunitats de l'article 151 (13,8%) i en el de les de règim foral (14,6%), que no pas al grup de CA de l'article 143 (9,7%).

En els darrers anys la magnitud dels recursos gestionats per les CA ha anat guanyant pes dins de l'economia espanyola. Així, si l'any 1990 els pressupostos de les CA representaven un 8,9% del PIB total de l'Estat, l'any 2001 aquest percentatge és d'un 12,1%. El gràfic 2 presenta l'evolució dels pressupostos de les CA i diferencia entre les comunitats de l'article 143 –i, dintre d'aquestes, entre les uniprovincials i les pluriprovincials–, les de l'article 151 i les forals.

3. Anàlisi dels ingressos

En aquest apartat es presenten tres quadres i dos gràfics que ofereixen una visió, des de diferents vessants, de l'estructura dels ingressos pressupostats per a l'any 2001 a les diverses comunitats autònomes. Al quadre 2 els ingressos es classifiquen per capítols pressupostaris i al quadre 3 s'ordenen segons si es tracta d'ingressos propis, provincials, ingressos derivats del sistema de finançament, recursos procedents de transferències –diferenciant les de la Seguretat Social de l'Estat, la resta de l'Estat i les de la UE– o els que provenen de l'endeutament. A continuació, el quadre 4 mostra el detall dels recursos derivats del sistema de finançament de les comunitats autònomes de règim comú vigent l'any 2001. Finalment, als gràfics 3 i 4 es fa una última anàlisi comparativa dels ingressos pressupostats per les CA de règim comú.

Quadre 2. Pressupostos consolidats d'ingressos de les comunitats autònomes¹, Exercici 2001 (MPTA)

	Cap. 1	Cap. 2	Cap. 3	Cap. 4	Cap. 5	Cap. 6	Cap. 7	Cap. 8	Cap. 9	Total
CA art. 151										
Andalusia	35.227	164.036	68.362	2.007.310	8.421	4.840	216.718	2.062	91.098	2.598.074
Canàries	45.646	142.689	36.379	394.961	2.108	600	48.736	2.136	0	673.256
Catalunya	328.858	213.144	78.789	1.246.762	2.447	0	43.712	1.995	101.985	2.017.693
Galícia	74.444	40.870	27.288	735.020	2.018	9.830	105.196	2.699	35.860	1.033.226
València	139.237	117.672	75.409	884.712	5.032	6.761	65.254	335	2.785	1.297.196
Total CA art. 151	623.413	678.411	286.228	5.268.764	20.025	22.031	479.617	9.228	231.727	7.619.444
CA art. 143										
<i>- Uniprovincials</i>										
Astúries	41.800	16.930	15.822	124.017	953	5.700	64.457	1.297	25.000	295.976
Canitària	21.364	15.471	4.692	73.570	633	300	27.159	3.709	10.384	157.282
Madrid	322.210	268.200	76.811	354.803	11.448	34.803	40.011	4.191	63.497	1.175.974
Múrcia	27.621	25.776	13.199	160.674	755	750	30.722	324	12.696	272.517
Rioja	12.232	10.000	2.678	38.386	248	0	5.446	210	7.422	76.621
<i>- Pluriprovincials</i>										
Aragó	51.300	26.730	16.347	202.409	2.701	1.860	37.390	698	34.949	374.385
Balears	37.888	41.500	13.927	52.889	642	0	10.608	19	675	158.149
Castella-L	77.450	37.813	35.149	498.395	2.091	8.507	120.735	737	26.603	807.479
Castella-M	10.850	25.283	14.451	391.166	2.253	3.484	76.426	845	9.338	534.095
Extremadura	8.500	11.700	11.300	262.549	2.125	1.200	62.783	5.540	8.936	374.633
Total CA art.143	611.215	479.403	204.375	2.158.859	23.849	56.604	475.736	17.568	199.501	4.227.111
TOTAL RÈGIM COMÚ	1.234.627	1.157.814	490.604	7.427.623	43.875	78.635	955.353	26.796	431.228	11.846.555
Pais Basc ²	0	1.200	7.568	801.932	6.644	257	6.957	1.899	39.989	866.445
Navarra	164.525	195.636	8.907	7.837	3.800	3.341	6.847	3.632	0	394.525
TOTAL RÈGIM FORAL	164.525	196.836	16.475	809.769	10.443	3.597	13.804	5.531	39.989	1.260.970
TOTAL	1.399.152	1.354.651	507.079	8.237.392	54.318	82.233	969.157	32.327	471.217	13.107.526

¹ Inclou l'Administració general, organismes autònoms i entitats gestores de la Seguretat Social. No s'inclou la participació de les corporacions locals en els tributs de l'Estat per tal d'homogenitzar les xifres.

² Pressupost corresponent a l'any 2000, prorrogat per al 2001.

Segons es desprèn de la classificació per capítols, els ingressos corrents aporten un 88,1% del total de recursos pressupostats al conjunt de les CA, 11,6 bilions de pessetes. Aquest import, però, no es reparteix uniformement entre els capítols d'ingressos corrents, ja que un 71,3% d'aquests ingressos prové de transferències (el pes de les transferències corrents és d'un 62,8% respecte del total del pressupost).

Aprofundint una mica més, es veu com el pes de les transferències corrents és encara més elevat —un 76,6% sobre el total d'ingressos corrents— al conjunt de les CA de l'article 151, ja que les transferències que rebien de la Seguretat Social de l'Estat per finançar els serveis traspassats en aquesta matèria representaven un volum de recursos molt superior que el que rebia la resta de CA de règim comú, ja que l'any 2001 les CA de l'article 143 no tenien competències en matèria de serveis sanitaris. Així, al conjunt de les CA de l'article 143 el pes de les transferències sobre els ingressos corrents és d'un 62,1%. Pel que fa a les CA de règim foral, les transferències corrents presenten un pes poc significatiu a Navarra, mentre que al País Basc s'ingressa per aquesta via un 98,1% dels recursos corrents (un 92,6 del total del pressupost). En el cas del País Basc el gros de les transferències corrents prové de les diputacions forals, ja que aquests ens recapten els impostos concertats.

Segueixen en importància, quant a volum, els ingressos impositius⁵, que amb 2,8 bilions de pessetes representen un 21% del total del pressupost del conjunt de CA per al 2001 i un 23,8% dels ingressos corrents. Els ingressos impositius es desglossen aproximadament al 50% entre la imposició directa i la indirecta, tot i que la xifra que presenta la imposició directa és lleugerament superior. Els ingressos impositius també es poden classificar en impostos propis, provincials i cedits (incloent el tram autonòmic de l'IRPF); més endavant s'analitzaran aquests grups amb més detall. Tanmateix, cal destacar el cas de Navarra, ja que en ser una CA de règim foral

⁵ Les xifres i percentatges d'aquest paràgraf es refereixen a la suma dels capítols 1 i 2 del pressupost d'ingressos de les CA; per tant, no s'hi inclou l'import de la taxa del joc, que es troba al capítol 3.

uniprovincial incorpora les competències de la seva diputació i, per tant, es finança majoritàriament per mitjà dels tributs que es recapten en la seva jurisdicció territorial; així, un 91,3% dels seus recursos són ingressos impositius.

Els ingressos de capital –alienació d'inversions reals i transferències de capital– representen un 8% del total del pressupost del conjunt de les CA per a l'any 2001. La major part d'aquest tipus d'ingressos són transferències de capital, previstes en 969.157 milions de pessetes (un 7,4% sobre el total del pressupost). El pes d'aquest capítol sobre el total del pressupost pel que fa al conjunt de CA de l'article 143 és d'un 11,3%, superior al 6,3% corresponent al grup de l'article 151, però ambdós grups presenten un import molt similar en termes absoluts en aquest capítol. Això s'explica, principalment, per la variació que produeix en l'estructura del pressupost el fet de tenir traspasada, o no, la sanitat, ja que assumir aquesta competència significava rebre un volum important de recursos –bàsicament, de caire corrent– provinents de la Seguretat Social. Les diferències en el pes de les transferències de capital sobre el total del pressupost entre CA d'un mateix grup s'expliquen pel funcionament d'altres tipus de transferències, com ara les provinents de la UE, l'FCI o altres de l'Estat.

Si se sumen les transferències corrents i les de capital de l'any 2001 es constata que un 70,2% dels ingressos del conjunt de les CA provenia de transferències. Aquest fet també es pot observar als quadres 3 i 4, en els quals es fa una nova classificació dels ingressos. Quant a la composició de les transferències, el quadre 3 mostra que les afectes al finançament dels serveis de la Seguretat Social representaven prop d'un 21% del total del pressupost del conjunt de les CA l'any 2001 i es concentraven en les de l'article 151, ja que, a més dels serveis socials de la SS, tenien transferits els sanitaris, en contraposició a les CA de l'article 143. Així, per al conjunt de CA de l'article 151 la prestació dels serveis de la SS els representava uns ingressos d'un 34,6% del pressupost total per al 2001. També tenen un pes important les transferències de la UE, les quals, tot i que oscil·len força d'una comunitat a una altra, en conjunt financen un 10,1% del pressupost del total de CA.

Continuant amb el quadre 3, l'apartat de tributs propis⁶ representa un 5,7% sobre el total del pressupost per a l'any 2001 del conjunt de CA. Pel que fa als impostos propis, i deixant de banda Navarra —on, a causa del seu règim foral i perquè és uniprovincial, tots els impostos que es recapten tenen aquesta consideració—, destaca el pes de la imposició pròpia sobre el pressupost total a les CA de Canàries i de Balears, amb un 6,6% i un 5,8%, respectivament.

En el cas de Canàries, la importància de la imposició pròpia es deu a la particularitat de posseir com a impost propi el de combustibles derivats del petroli, ja que, com a excepció dins de les CA de règim comú, a les Canàries l'Estat no grava el fet imposable d'aquest impost. L'import que se'n pressuposta per al 2001 és de 44.158 milions de pessetes.

Quant a la comunitat balear, a banda de l'impost sobre el bingo hi ha pressupostats dos impostos propis mediambientals: el cànon de sanejament i l'impost sobre instal·lacions que incideixen en el medi ambient. Pel que fa al cànon de sanejament d'aigües s'ha de tenir en compte que, si bé en algunes CA aquest s'emmarca dins de l'àmbit de consolidació d'aquest estudi, altres CA que també el tenen l'inclouen com a ingrés dins del pressupost d'entitats de dret públic, i aquestes entitats resten fora de l'àmbit de consolidació d'aquest estudi. Aquest segon és el cas de Catalunya. D'altra banda, l'impost balear sobre instal·lacions que incideixen en el medi ambient va ser anul·lat pel Tribunal Constitucional⁷ al final del 2000. Un altre impost mediambiental que s'ha pressupostat l'any 2001 és el gravamen sobre la contaminació atmosfèrica, presentat únicament per Galícia, amb un import de 2.650 milions de pessetes.

Per últim, Extremadura recull altres tipus d'imposició pròpia que els ja esmentats. Així, la seva imposició pròpia es compon de figures tan diverses com l'impost sobre aprofitaments cinegètics, l'impost

⁶ Les xifres que es presenten a l'apartat de tributs propis del quadre 3 inclouen: els tributs propis pròpiament dits (impostos i taxes) i els preus públics. A Navarra s'inclouen també els tributs concertats.

⁷ STC 289/2000, de 30 de novembre.

Quadre 3. Pressupostos consolidats de les comunitats autònomes per a l'any 2001.¹ Estructura dels ingressos (MPTA).

	Tributs propis ²	Ing. prov. ³	Sistema finançament	Transfe. Seguretat Social ⁴	Altres transf. l'Estat	Transf. de la UE	Altres transf.	Deute	Altres	Total
CA art. 151										
Andalusia	42.287	0	1.139.030	852.663	86.525	365.058	6.090	91.098	15.323	2.598.074
Canàries ⁵	64.114	0	335.924	186.394	50.101	31.759	120	0	4.844	673.256
Catalunya	33.029	0	985.276	770.392	75.488	20.229	26.852	101.985	4.442	2.017.693
Gallaia	20.208	0	477.946	338.855	51.163	83.045	14.602	35.860	14.547	1.033.226
València	41.426	0	568.448	493.695	93.091	52.689	32.934	2.785	12.128	1.297.196
Total CA art. 151	201.065	0	3.506.624	2.638.999	356.368	552.780	80.598	231.727	51.284	7.619.444
CA art. 143										
- <i>Uniprovincials</i>										
Astúries	10.352	21.830	154.680	5.915	36.434	33.288	527	25.000	7.950	295.976
Cantàbria	4.942	50	103.224	2.437	4.829	25.272	1.501	10.384	4.642	157.282
Madrid	87.011	4.500	783.284	7.993	162.744	16.503	0	63.497	50.443	1.175.975
Múrcia	5.849	19.826	174.918	3.423	11.568	42.317	93	12.696	1.828	272.517
Rioja	2.878	5.555	49.072	2.884	3.414	3.895	1.044	7.422	457	76.621
- <i>Pluriprovincials</i>										
Aragó	4.697	0	190.220	6.649	31.251	94.814	6.546	34.949	5.258	374.385
Balears	12.263	0	126.936	2.913	5.697	8.959	45	675	661	158.149
Castella-L	20.649	0	442.147	15.999	56.879	217.951	15.916	26.603	11.335	807.479
Castella-M	11.372	0	286.110	200	27.591	191.041	1.860	9.338	6.582	534.095
Extremadura	11.200	0	194.777	0	26.316	122.695	1.843	8.935	8.865	374.632
Total CA art.143	171.212	51.761	2.505.368	48.413	366.722	756.735	29.377	199.500	98.022	4.227.111
TOTAL RÈGIM COMÚ	372.277	51.761	6.011.992	2.687.412	723.090	1.309.516	109.975	431.227	149.306	11.846.555
Pais Basc ⁶	8.768	0	0	7.965	57	12.344	788.523	39.989	8.799	866.445
Navarra	369.069	0	0	1.921	3.347	7.787	1.630	0	10.772	394.525
TOTAL RÈGIM FORAL	377.837	0	0	9.886	3.403	20.131	790.153	39.989	19.571	1.260.970
TOTAL	750.113	51.761	6.011.992	2.697.298	726.493	1.329.646	900.128	471.217	168.877	13.107.525

¹Inclou l'Administració general, organismes autònoms i entitats gestores de la Seguretat Social. No s'inclou la participació de les corporacions locals en els tributs de l'Estat per tal d'homogeneitzar les xifres.

²Aquest grup inclou els tributs propis pròpiament dits (impostos i taxes) i els preus públics. A Navarra inclou també als tributs concertats.

³Inclou els tributs provincials i la participació provincial en els ingressos de l'Estat. Les CA de Cantàbria i Madrid inclouen aquesta participació en la PIE de la CA.

⁴A les CA de règim comú de l'article 143, correspon al finançament dels serveis transferits per l'IMRSO (serveis socials). A les CA de règim comú de l'article 151, correspon al finançament dels serveis transferits de l'IMRSO i de l'INSALUD (serveis sanitaris). A les CA de règim foral, correspon només a la part de l'IMRSO i de l'INSALUD finançada via transferència.

⁵L'impost general indirecte canari i l'impost determinats mitjans de transport canari es consideren com tributs cedits i, per tant, estan dins del recursos del sistema de finançament.

⁶Pressupost corresponent a l'any 2000, prorrogat per al 2001. L'apartat d'altres transferències inclou les de les diputacions forals.

sobre la producció i transport de l'energia i l'impost sobre solars sense edificar, els quals presenten un import poc significatiu (un 1,2% del pressupost d'Extremadura per al 2001). De tota manera, i a banda del fet que la composició de la imposició pròpia és molt diferent entre CA, cal tenir present que només representa un 0,9% del pressupost del conjunt de CA de règim comú per al 2001 i un 3,7% del pressupost del total de CA.

Quadre 4. Detall dels ingressos derivats del sistema de finançament de les comunitats autònomes de règim comú per a l'any 2001 (MPTA)

	Tributs cedits ¹	Tram auton. IRPF	Part. QL IRPF	PIE	FCI	Total
CA art. 151						
Andalusia	225.338	0	0	851.889	61.803	1.139.030
Canàries	123.556	37.045	29.906	139.132	6.285	335.924
Catalunya ²	352.504	235.258	0	397.514	0	985.276
Galícia	68.450	53.944	47.403	284.902	23.247	477.946
València	196.416	94.476	80.783	187.541	9.232	568.448
Total CA art. 151	966.264	420.723	158.093	1.860.977	100.566	3.506.624
CA art. 143						
<i>- Uniprovincials</i>						
Astúries	33.070	29.500	25.927	60.778	5.405	154.680
Cantàbria	22.702	13.833	11.526	51.936	3.226	103.224
Madrid	316.000	243.769	134.950	88.565	0	783.284
Múrcia	39.197	20.719	16.745	92.051	6.206	174.918
Rioja	14.270	7.542	6.429	20.831	0	49.072
<i>- Pluriprovincials</i>						
Aragó	55.094	34.586	31.128	69.412	0	190.220
Balears	57.464	23.588	19.376	26.508	0	126.936
Castella-L	70.913	58.850	50.922	251.402	10.059	442.147
Castella-M	39.211	0	0	236.637	10.262	286.110
Extremadura	20.300	0	0	162.011	12.467	194.777
Total CA art.143	668.221	432.386	297.003	1.060.132	47.625	2.505.368
TOTAL RÈGIM COMÚ	1.634.485	853.110	455.096	2.921.109	148.191	6.011.992

¹ No s'inclou el tram autonòmic de l'IRPF, que es presenta a banda.

² La PIE inclou també la participació en la QL de l'IRPF, atès que en el pressupost d'aquesta CA no figura el desglosament entre ambdós conceptes.

Pel que fa a les taxes i preus públics, Madrid és la comunitat autònoma on l'import de l'ingrés per aquesta via és clarament superior al de la resta de CA, amb 76.811 milions de pessetes, dels quals més de la meitat corresponen a convenis de l'INSALUD amb hospitals patrimoni de la CA.

Dins de l'estructura dels ingressos exposada al quadre 3 destaquen els recursos que provenen del sistema de finançament de les CA de règim comú vigent l'any 2001—un 50,7% del total dels recursos autonòmics d'aquestes CA—, amb una xifra de 6 bilions de pessetes. El desglossament dels recursos que es troben dins d'aquest grup es presenta al quadre 4. S'observa que les CA que van signar l'acord de finançament per al període 1997-2001 tenen prevista, en conjunt, una recaptació de 853.110 milions de pessetes en concepte de tram autonòmic de l'IRPF, i de 455.096 milions de pessetes com a participació en la quota líquida de l'IRPF (pel que fa a aquest darrer concepte, a l'hora d'interpretar les dades cal tenir present que Catalunya el comptabilitza al seu pressupost juntament amb la PIE). D'altra banda, Andalusia, Extremadura i Castella-la Manxa, que no van subscriure l'acord de finançament per al quinquenni 1997-2001, reben per mitjà de la PIE un 74,8%, un 83,2% i un 82,7%, respectivament, dels recursos del sistema de finançament, per tal de compensar els que no reben mitjançant el tram autonòmic de l'IRPF i la participació en la quota líquida de l'IRPF.

Els tributs cedits —és a dir, l'impost sobre successions i donacions, l'impost sobre el patrimoni, l'impost sobre transmissions patrimonials, l'impost sobre actes jurídics documentats i la taxa de joc (amb el cas especial de Canàries, on a causa del seu règim econòmic fiscal (REF) també s'inclouen en aquest apartat l'impost general indirecte canari en la seva part autonòmica i l'impost especial sobre determinats mitjans de transport)— constitueixen un 27,2% dels ingressos previstos pel sistema de finançament de les CA de règim comú l'any 2001. Aquests tributs tenen un pes especialment important en els casos de Balears, Madrid, Canàries, Catalunya i València, on representen un percentatge de més d'un 30% del total d'ingressos que provenen del sistema de finançament de les CA de règim comú l'any 2001.

Pel que fa al fons de compensació interterritorial (FCI), només aporta recursos a les CA la renda per càpita de les quals (mesurada en termes de paritat de poder adquisitiu) és inferior al 75% de la mitjana comunitària. L'any 2001 deu CA de règim comú preveuen rebre ingressos per aquesta via. En termes relatius, aquest recurs és especialment important a Extremadura i a Andalusia, on els ingressos de l'FCI suposen un 6,4% i un 5,4%, respectivament, del total de recursos previstos per cadascuna que provenen del sistema de finançament de les CA de règim comú per al 2001.

Finalment, els gràfics 3 i 4 comparen els recursos per càpita de les CA de règim comú l'any 2001. Per fer aquesta comparació s'ha pres com a referència el pressupost total d'ingressos de les CA de règim comú per al 2001 menys les transferències rebudes de la SS (amb la intenció d'igualar al màxim el nivell de competències entre les CA⁸). Al mateix temps, es diferencien tres tipus d'ingressos:

Grup 1. Els tributs cedits, PIE i IRPF (tram autonòmic i participació a la quota líquida).

Grup 2. Les transferències de la Unió Europea i altres de l'Estat⁹.

Grup 3. El deute.

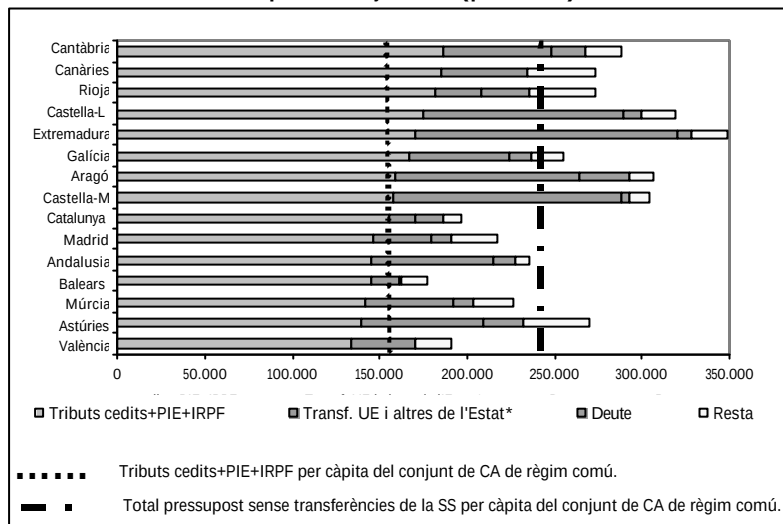
Al gràfic 3 s'han ordenat els recursos per càpita de les CA segons el primer grup d'ingressos (tributs cedits + PIE + IRPF). A simple vista s'observa que, pel que fa al conjunt d'ingressos del grup 1, el grau de dispersió en termes per càpita que presenten les CA respecte de l'import del conjunt de CA de règim comú (153.043 ptes/hab) és molt inferior que la dispersió que s'observa quan es tracta del pressupost total per càpita de les CA menys les transferències de la SS (en aquest cas, l'import que presenta el conjunt de CA de règim

⁸ Pel que fa als serveis de la Seguretat Social, l'any 2001 totes les CA de règim comú disposaven de les competències transferides per l'IMSERSO en matèria de serveis socials; les de l'article 151, a més, disposaven de les competències en matèria de sanitat de l'INSALUD.

⁹ El concepte "altres [transferències] de l'Estat", emprat en el grup 2 d'ingressos, inclou totes les transferències de l'Estat llevat de la PIE i de la participació a la quota líquida de l'IRPF, ja incloses en el grup 1.

comú és de 239.051 ptes/hab). Així, mentre que en el grup de recursos tributs cedits + PIE + IRPF, la CA amb més import per càpita (Cantàbria) i la de menys import (València) presenten una diferència de 52.941 pessetes, pel que fa al total de recursos Extremadura i Balears presenten una diferència de 172.341 pessetes per habitant.

Gràfic 3. Pressupost d'ingressos de les CA de règim comú sense transferències de la SS per a l'any 2001. (ptes/hab)

(*) El concepte "altres de l'Estat" inclou totes les transferències de l'Estat llevat de la PIE i de la participació a la quota líquida de l'IRPF.

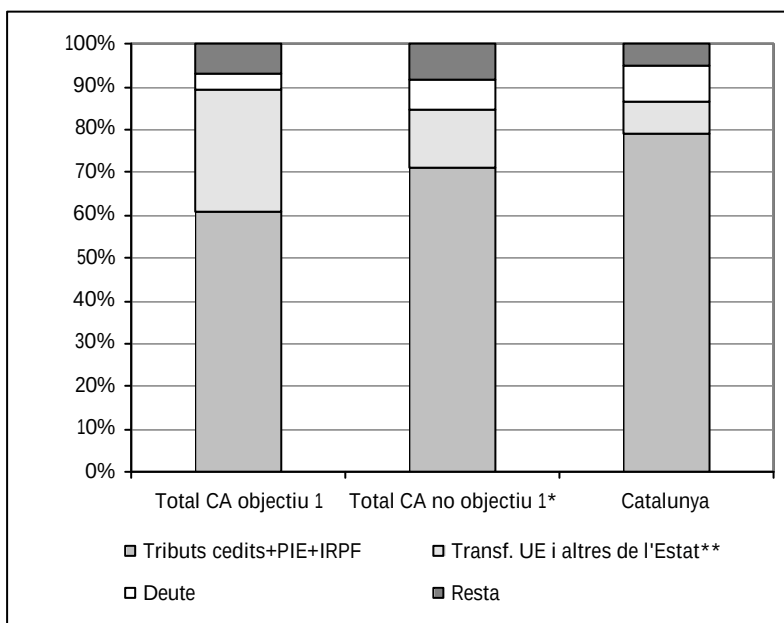
En el cas de Catalunya s'observa que els ingressos per habitant per via del model de finançament tenen un import de 154.884 ptes/hab, just per sobre de l'import corresponent al conjunt de CA de règim comú. En canvi, quan la comparació es fa incloent el grup 2 de recursos (transferències de la UE i altres de l'Estat), el pressupost de la Generalitat se situa per sota de l'import corresponent al conjunt de CA de règim comú.

Per tant, la conclusió que s'extreu del gràfic 3 és que l'origen de les diferències en termes per càpita en els ingressos de les CA per al 2001 a igual nivell de competències es troba principalment en el

conjunt transferències de la Unió Europea i altres de l'Estat, i no tant en el grup de recursos tributs cedits, PIE i IRPF. Tanmateix, aquest últim grup de recursos representa un 64% del total d'ingressos per habitant menys les transferències de la Seguretat Social del conjunt de CA l'any 2001, mentre que el grup transferències de la UE i altres de l'Estat en representa un 23,8%.

Per tal d'analitzar més a fons les diferències per habitant que origina el grup de recursos *transferències UE i altres de l'Estat*, al gràfic 4 es pot comparar, per a l'any 2001, l'estructura pressupostària per càpita que presenta el conjunt de CA de règim comú que eren objectiu

Gràfic 4. Pressupost d'ingressos de les CA de règim comú sense transferències de la SS per a l'any 2001. (% sobre total pressupost per càpita)

(*) El total de CA no objectiu 1 inclou també Catalunya.

(**) El concepte "altres de l'Estat" inclou totes les transferències de l'Estat llevat de la PIE i de la participació a la quota líquida de l'IRPF.

1 de la política regional europea¹⁰, amb l'estructura del conjunt de les CA que no ho eren i s'analitza específicament el cas de Catalunya (que s'inclou en el conjunt de CA que no eren objectiu 1). Aquesta agrupació respon al fet que les CA objectiu 1 reben una quantia superior de fons europeus i, a més, coincideixen amb les que reben FCI; la suma d'aquests dos fons al conjunt de CA de règim comú representa un 66,8% del total de transferències incloses en el grup 2 de recursos.

En el conjunt de CA no objectiu 1 el pes del grup de recursos tributs cedits + PIE + IRPF és un 70,9% del total de recursos menys les transferències de la SS per càpita per al 2001, mentre que el pes del grup de transferències de la UE i altres de l'Estat és d'un 14%. En el cas del conjunt de CA objectiu 1 aquests percentatges són d'un 60,7% i un 28,6%, respectivament. Per tant, en aquest últim cas destaca el pes que representa el grup de transferències provinents de la UE i de l'Estat en els recursos per càpita.

En el cas de Catalunya el pes del grup de tributs cedits + PIE + IRPF és més elevat encara que el de les CA no objectiu 1, ja que un 79,9% del total de recursos menys les transferències de la SS per càpita provenen d'aquest grup d'ingressos. En canvi, el pes de les transferències de la UE i altres de l'Estat a Catalunya és d'un 7,7%, gairebé la meitat del percentatge que representaven al conjunt de CA no objectiu 1. En concret, l'any 2001 l'import del grup de recursos transferències de la UE i altres de l'Estat a Catalunya era el més baix de totes les CA de règim comú, amb 15.047 pessetes per habitant, mentre que Extremadura (la CA amb l'import total per càpita més elevat) disposava també de l'import per càpita més elevat del grup 2 de recursos, amb 150.439 pessetes per habitant.

¹⁰ Són regions objectiu 1 aquelles amb un PIB per càpita (mesurat en termes de paritat del poder adquisitiu) inferior al 75% de la mitjana comunitària.

4. Anàlisi de les despeses

El quadre 5 presenta un resum per capítols del pressupost de despeses de les CA per a l'any 2001 i el gràfic 5 presenta les despeses pressupostades segons la classificació següent: despeses de funcionament, transferències corrents, despesa de capital, càrrega financera i altres. L'estructura del pressupost de despeses difereix força entre les diverses CA; tanmateix, es poden establir similituds dins de cadascun dels grups de CA establerts.

La despesa corrent, amb un import de 10 bilions de pessetes, absorbeix un 76,7% del total del pressupost del conjunt de CA, tot i que hi ha diferències en el pes que representa aquest tipus de despesa en el pressupost dels diferents grups de CA. Així, el conjunt de les de l'article 151 presenta un pes d'un 80,6%, mentre que en el cas de les de l'article 143 el pes és d'un 69,5%. Dins d'aquest tipus de despesa, el volum de recursos més important (un 45,7% del total de la despesa pressupostada per al 2001 pel conjunt de CA) es destina a les despeses de funcionament –remuneracions de personal i compres de béns i serveis–, amb un import de prop de 6 bilions de pessetes. Tanmateix, cal aclarir que un 73,3% de les despeses de funcionament el pressuposten les CA de l'article 151 i les de règim foral, atesos els requeriments en aquest sentit que es deriven de l'assumpció de la sanitat. Així, segons les previsions per al 2001, les CA amb sanitat destinen una mitjana de 190.102 pessetes per habitant a despeses de funcionament i les de l'article 143 (que en aquell exercici no disposaven de la sanitat) n'hi destinen 102.961.

Seguint amb les operacions corrents, les previsions de despesa per a l'any 2001 per via de transferències s'estimen en 3,7 bilions de pessetes per al conjunt de CA, un 28,1% de les totals; novament, les CA que l'any 2001 tenien més competències duen a terme la majoria d'aquestes transferències: Andalusia, Canàries, Catalunya, Galícia, València, País Basc i Navarra efectuen un 66,3% del total de transferències corrents previstes al pressupost del conjunt de CA per al 2001.

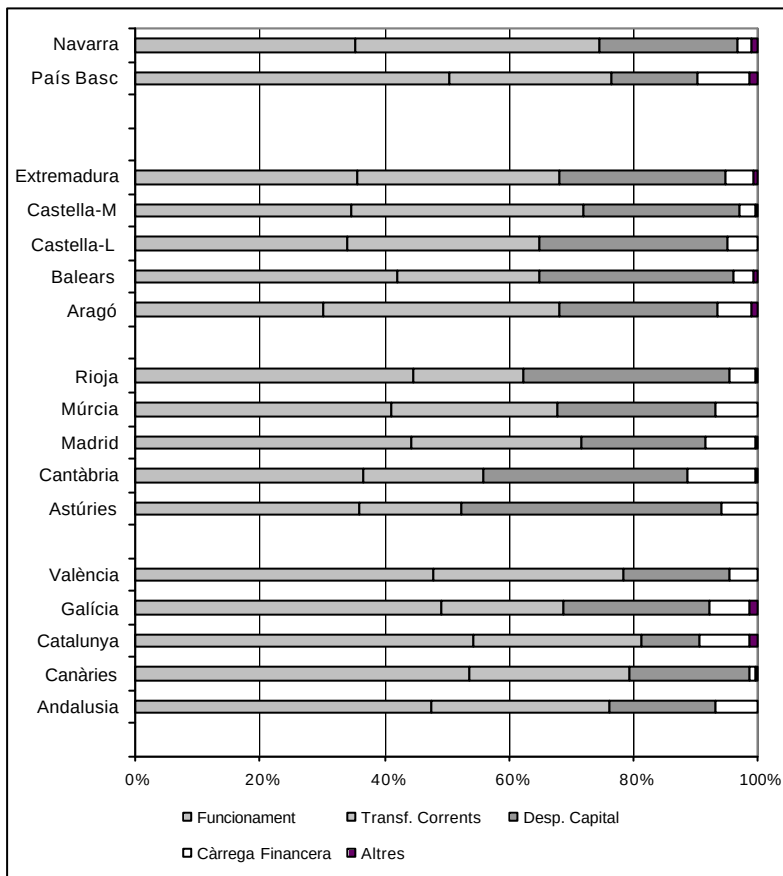
Quadre 5. Pressupostos consolidats de despeses de les comunitats autònomes¹. Exercici 2001 (MPTA).

	Cap. 1	Cap. 2	Cap. 3	Cap. 4	Cap. 5	Cap. 6	Cap. 7	Cap. 8	Cap. 9	Total
CA art. 151										
Andalusia	980.028	254.684	83.926	741.680	0	191.311	253.285	3.004	90.156	2.598.074
Canàries	262.309	98.600	173.765	7.923	0	65.132	64.374	1.152	0	673.256
Catalunya	609.956	485.229	84.067	545.102	460	130.661	57.050	27.225	77.944	2.017.693
Galícia	367.915	140.316	30.678	201.102	0	131.264	113.467	12.623	36.860	1.033.226
València	486.812	131.186	54.531	397.530	0	133.127	90.884	340	2.785	1.297.196
Total CA art. 151	2.707.019	1.110.015	261.126	2.059.180	460	651.495	579.060	44.346	206.744	7.619.444
CA art. 143										
- <i>Uniprovincials</i>										
Astúries	86.244	20.038	5.950	48.707	0	74.455	49.762	470	10.350	295.976
Cantàbria	45.305	12.058	6.989	30.458	0	36.775	14.740	474	10.484	157.282
Madrid	388.516	131.737	38.620	323.211	0	124.750	109.150	4.476	55.514	1.175.974
Múrcia	98.301	13.121	5.995	72.942	0	32.616	36.830	16	12.696	272.517
Rioja	26.264	7.812	1.459	13.639	0	11.989	13.421	157	1.882	76.621
- <i>Pluriprovincials</i>										
Aragó	94.091	18.184	9.158	142.289	0	41.136	54.547	3.119	11.860	374.385
Balears	57.459	8.826	4.474	36.132	0	25.549	24.040	995	675	158.149
Castella-L	234.213	38.323	12.257	250.795	0	135.949	110.181	463	25.298	807.479
Castella-M	157.045	26.772	5.174	200.546	0	71.365	63.011	2.400	7.783	534.095
Extremadura	115.097	17.940	7.321	122.352	0	54.093	45.971	2.922	8.935	374.632
Total CA art.143	1.302.535	294.809	97.396	1.241.070	0	608.677	521.653	15.493	145.476	4.227.110
TOTAL RÈGIM COMU	4.009.554	1.404.824	358.523	3.300.250	460	1.260.173	1.100.713	59.838	352.221	11.846.554
País Basc ²	331.749	103.174	19.945	226.417		51.879	68.029	10.140	55.113	866.445
Navarra	107.263	31.363	8.228	154.828	0	43.664	45.026	4.147	7	394.525
TOTAL RÈGIM FORAL	439.013	134.536	28.173	381.244	0	95.543	113.055	14.287	55.120	1.260.970
TOTAL	4.448.567	1.539.360	386.696	3.681.494	460	1.355.715	1.213.768	74.125	407.340	13.107.524

¹ Inclou l'Administració general, organismes autònoms i entitats gestores de la Seguretat Social. No s'inclou la participació de les corporacions locals en els tributs de l'Estat per tal d'homogeneitzar les xifres.

² Pressupost corresponent a l'any 2000, prorrogat per al 2001.

Gràfic 5. Pressupostos de les CA per grups de despesa (%)

D'altra banda, les despeses de capital –inversions reals i transferències de capital–, amb 2,6 bilions de pessetes, representen un 19,6% del total del pressupost del conjunt de les CA per al 2001. El pes relatiu que tenen aquestes despeses sobre el total del pressupost és més elevat a les CA de l'article 143 (un 26,7% en conjunt), que no pas al conjunt de les de l'article 151 (16,2%) o al de les de règim foral (16,5%). En canvi, els dos grups que componen el conjunt de CA de règim comú (les de l'article 143 i les de l'article 151) presenten en termes absoluts uns imports de despesa de capital força similars, fins i tot una mica superiors en el cas del grup de l'article 151. Per tant, les diferències de pes que presenta aquest tipus de despesa en

Quadre 6. Pressupostos de les comunitats autònomes¹ per a l'any 2001. Finançament de les despeses de capital (MPTA).

	Estalvi corrent (A)	FCI (B)	Fons UE (C)	Altres transf. de capital (D)	Alienació d'inversions (E)	Superàvit (+) / dèficit (-) no financer ² (F)	Total desp. capital (A+B+C+D+ E-F)
CA art. 151							
Andalusia	223.038	61.803	133.430	21.485	4.840	0	444.596
Canàries	79.186	6.285	24.157	18.294	600	-984	129.506
Catalunya	145.187	0	11.900	31.812	0	1.189	187.710
Galícia	139.629	23.247	57.805	24.145	9.830	9.924	244.731
València	152.002	9.232	25.120	30.901	6.761	5	224.011
Total CA art. 151	739.043	100.566	252.413	126.638	22.031	10.135	1.230.555
CA art. 143							
<i>- Uniprovincials</i>							
Astúries	38.584	5.405	24.346	34.706	5.700	-15.476	124.217
Cantàbria	20.921	3.226	18.871	5.061	300	-3.135	51.515
Madrid	151.388	0	17.434	22.577	34.803	-7.699	233.900
Múrcia	37.667	6.206	21.563	2.953	750	-307	69.446
Rioja	14.371	0	2.585	2.861	0	-5.593	25.410
<i>- Pluriprovincials</i>							
Aragó	35.765	0	17.732	19.658	1.860	-20.668	95.683
Balears	39.957	0	6.992	3.616	0	976	49.589
Castella-L	115.310	10.059	63.343	47.333	8.507	-1.578	246.131
Castella-M	54.466	10.262	46.727	19.437	3.484	0	134.376
Extremadura	33.463	12.467	48.333	1.983	1.200	-2.618	100.064
Total CA art.143	541.891	47.625	267.926	160.185	56.604	-56.099	1.130.330
TOTAL RÈGIM COMÚ	1.280.934	148.191	520.339	286.823	78.635	-45.964	2.360.886
País Basc ³	136.059	0	5.354	1.603	257	23.365	119.908
Navarra	79.023	0	5.456	1.392	3.341	522	88.689
TOTAL RÈGIM FORAL	215.083	0	10.810	2.995	3.597	23.887	208.598
TOTAL	1.496.016	148.191	531.148	289.818	82.233	-22.077	2.569.483

¹ Inclou l'Administració general, organismes autònoms i entitats gestores de la Seguretat Social. No s'hi inclou la participació de les corporacions locals en els tributs de l'Estat per tal d'homogeneïtzar les dades.

²El dèficit no financer es defineix com la diferència entre els ingressos i les despeses de caràcter no financer.

³ Pressupost corresponent a l'any 2000, prorrogat per al 2001.

l'estructura del pressupost dels diferents grups de CA tornen a reflectir l'efecte d'incorporar, o no, la despesa en sanitat, ja que assumir aquesta competència significa destinar-hi un volum important de recursos, sobretot de tipus corrent. Però dins de cada grup de CA també hi ha diferències quant al nivell de recursos que es destina a despeses de capital, que en un marc d'estabilitat pressupostària s'expliquen bàsicament per dos motius. Primer, pel nivell d'estalvi corrent assolit per cada CA i, segon, pel volum d'ingressos de capital que reben d'altres nivells d'administracions, ja sigui de la UE o de l'Estat.

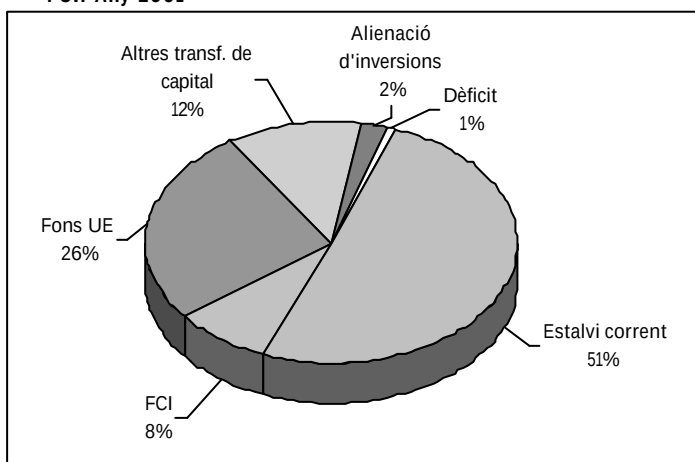
El finançament de les despeses de capital es mostra al quadre 6 i als gràfics 6 i 7, on es pot apreciar la diferent naturalesa dels recursos que es fan servir per cobrir-les. En primer lloc es troba l'estalvi corrent, que és la diferència entre els ingressos i les despeses corrents, és a dir, el romanent de recursos corrents que s'obté després de finançar les operacions d'aquesta naturalesa. Com es desprèn del quadre 6, aquest estalvi finança un 58,2% de les despeses de capital del pressupost del conjunt de CA per al 2001, tot i que aquest percentatge és força diferent entre comunitats. Així, destaca que al País Basc, Navarra, les Illes Balears i Catalunya el pes de l'estalvi corrent en el finançament de la despesa de capital supera el 75%.

Segueixen en importància quant a volum les transferències de capital, les quals, amb 969.157 milions de pessetes, financen un 37,7% del total de la despesa de capital del conjunt de CA per al 2001. Tanmateix, també hi ha diferències importants entre CA pel que fa a la contribució de les transferències de capital, en consonància amb les diferències en el pes de l'estalvi corrent en el finançament de la despesa de capital de l'any 2001. Així, al pressupost per al 2001 les CA que presenten un pes més important de les transferències en el finançament de les despeses de capital són: Andalusia, Galícia, Astúries, Cantàbria, Castella i Lleó, Castella-la Manxa i Extremadura, amb un 48,7%, un 43%, un 51,9%, un 52,7%, un 49,1%, un 56,9% i un 62,7%, respectivament. En canvi, les CA amb un pes més baix de les transferències en el finançament de la despesa de capital són: les forals amb un 6,6% en conjunt, Madrid amb un 17,1%, Balears i La Rioja amb un 21,4% i Catalunya amb un 23,3%.

Les transferències de capital procedeixen de diverses fonts; destaquen les que provenen de la UE, amb 531.148 milions de pessetes, i el Fons de Compensació Interterritorial, que l'any 2001 arriba a un import total pressupostat de 148.191 milions de pessetes. Als gràfics 6 i 7 (que es refereixen només a les CA de règim comú) s'observa com el conjunt de CA que reben FCI coincideix amb el que rep més fons de la UE, ja que les CA que preveuen rebre FCI l'any 2001 coincideixen amb les de l'objectiu 1 de la política regional europea¹¹. Així, totes les CA anteriorment esmentades per tenir el pes més baix de les transferències en el finançament de la despesa de capital l'any 2001 no reben FCI i, per tant, no són objectiu 1.

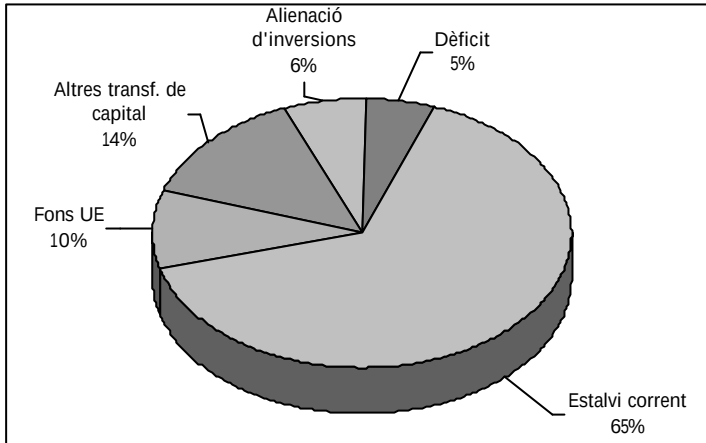
Altres fonts que es fan servir per finançar les despeses de capital són l'alienació d'inversions reals, amb 82.233 milions de pessetes (dels quals 34.803 milions corresponen a la CA de Madrid), i el dèficit no financer, el qual genera un nou endeutament si no es cobreix mitjançant la variació neta d'actius financers. Dins de les CA de règim comú, els gràfics 6 i 7 mostren que el pes que representa el dèficit al conjunt de CA sense FCI –i, per tant, amb menys fons de la UE– és superior que el del conjunt de les CA amb FCI. Tanmateix, dins del

Gràfic 6. Finançament de les despeses de capital. CA amb FCI. Any 2001

¹¹ Són regions objectiu 1 aquelles amb un PIB per càpita (mesurat en termes de paritat del poder adquisitiu) inferior al 75% de la mitjana comunitària.

Gràfic 7. Finançament de les despeses de capital. CA règim comú sense FCI. Any 2001

grup de CA de règim comú sense FCI hi ha dues excepcions: Catalunya i Balears presenten un superàvit no financer. De totes maneres, el dèficit no financer s'analitza amb més detall a l'apartat següent.

Pel que fa a l'últim tipus de despesa que resta per esmentar, la càrrega financera, cal recordar que la LOFCA¹² estableix un límit d'un 25% en la ràtio entre càrrega financera (interessos més amortització de l'endeutament acumulat) i ingressos corrents. L'any 2001 aquesta ràtio és d'un 6,9% per al conjunt de CA, percentatge considerablement inferior al límit legal. Cap CA no s'apropa al límit del 25% de forma individual, però hi ha diferències significatives quant al valor

¹² L'article 14.2 de la Llei orgànica de finançament de les comunitats autònomes (Llei 8/1980, de 22 de setembre) diu:

Així mateix, les comunitats autònomes podran concertar operacions de crèdit per termini superior a un any, qualsevol que sigui la forma com es documentin, sempre que compleixin amb els següents requisits:

- a) Que l'import total del crèdit es destini exclusivament a la realització de despeses d'inversió.
- b) Que l'import total de les anualitats d'amortització, per capital i interessos, no excedeixi del vint-i-cinc per cent dels ingressos corrents de la comunitat autònoma.

d'aquesta ràtio entre comunitats. Així, les tres CA que presenten la ràtio més elevada als pressupostos per al 2001 són Cantàbria, amb un 15,1%; el País Basc, amb un 9,2%, i Madrid, amb un 9,1%, mentre que les que la tenen més baixa són Canàries, Navarra i Castella-la Manxa, amb un 1,3%, un 2,2% i un 2,9%, respectivament.

5. El dèficit

Al quadre 7 es pot observar el compte financer de les diverses comunitats autònomes al pressupost per al 2001. El primer resultat que se n'obté és l'estalvi corrent (que mesura els recursos corrents que es poden fer servir per finançar despeses de capital o financeres), previst en 1,5 bilions de pessetes per al conjunt de CA, un 49,4% del quals prové de les CA de règim comú de l'article 151.

Per tal d'obtenir el volum de dèficit no financer cal afegir a l'estalvi corrent la diferència entre els ingressos i les despeses de capital. D'aquesta manera s'obté que, per al conjunt de CA, el dèficit no financer previst als pressupostos consolidats per al 2001 és de 22.077 milions de pessetes. Cal recordar que l'àmbit de consolidació d'aquest estudi és el de l'Administració general de la CA, els seus organismes autònoms i les entitats gestores de la SS i, per tant, no es correspon amb l'àmbit que es va tenir en compte als escenaris de consolidació pressupostària pactats per les CA amb l'Estat per al període 1998-2001, que només incloïen el sector públic administratiu (no pas els organismes autònoms comercials, industrials i financers).

Però, malgrat el dèficit que presenta el conjunt de CA per al 2001 a l'àmbit de consolidació d'aquest estudi, individualment, hi ha nou CA que presenten dèficit; quant a la resta, dues preveuen un equilibri pressupostari i sis esperen obtenir un superàvit. Així, les CA que presenten un dèficit més elevat en valors absoluts són: Aragó amb 20.668 milions de pessetes, Astúries amb 15.476 milions, Madrid amb 7.699 milions i La Rioja amb 5.593 milions. Les que presen-

Quadre 7. Compte financer dels pressupostos de les comunitats autònomes¹ de l'any 2001 (MPTA).

	(a)	(b)	(c)=(a)-(b)	(d)	(e)	(f)=(c)+(d)-(e)	(g)	(h)=(f+g)
	Ingressos corrents	Despeses corrents	Estalvi corrent	Ingressos de capital	Despeses de capital	Superàvit (+)/dèficit (-) no financer ²	VNAF	Endeutament net ³
CA art. 151								
Andalusia	2.283.355	2.060.318	223.038	221.558	444.596	0	-942	942
Canàries	621.784	542.597	79.186	49.336	129.506	-984	984	0
Catalunya	1.870.000	1.724.813	145.187	43.712	187.710	1.189	-25.230	24.041
Galícia	879.641	740.012	139.629	115.026	244.731	9.924	-9.924	0
València	1.222.061	1.070.059	152.002	72.014	224.011	5	-5	0
Total CA art. 151	6.876.842	6.137.799	739.043	501.648	1.230.555	10.135	-35.118	24.983
CA art. 143								
<i>- Uniprovincials</i>								
Astúries	199.522	160.939	38.584	70.157	124.217	-15.476	827	14.650
Cantàbria	115.730	94.809	20.921	27.459	51.515	-3.135	3.235	-100
Madrid	1.033.472	882.084	151.388	74.814	233.900	-7.699	-285	7.983
Múrcia	228.026	190.359	37.667	31.472	69.446	-307	307	0
Rioja	63.543	49.173	14.371	5.446	25.410	-5.593	53	5.540
<i>- Pluriprovincials</i>								
Aragó	299.488	263.722	35.765	39.250	95.683	-20.668	-2.421	23.089
Balears	146.846	106.890	39.957	10.608	49.589	976	-976	0
Castella-L	650.898	535.588	115.310	129.242	246.131	-1.578	273	1.305
Castella-M	444.002	389.536	54.466	79.910	134.376	0	-1.556	1.556
Extremadura	296.174	262.711	33.463	63.983	100.064	-2.618	2.618	0
Total CA art.143	3.477.701	2.935.810	541.891	532.341	1.130.330	-56.099	2.076	54.023
TOTAL RÈGIM COMÚ	10.354.543	9.073.610	1.280.934	1.033.988	2.360.886	-45.964	-33.042	79.006
País Basc ⁴	817.343	681.284	136.059	7.214	119.908	23.365	-8.241	-15.123
Navarra	380.705	301.682	79.023	10.188	88.689	522	-515	-7
TOTAL RÈGIM FORAL	1.198.048	982.966	215.083	17.402	208.598	23.887	-8.756	-15.131
TOTAL	11.552.592	10.056.575	1.496.016	1.051.390	2.569.483	-22.077	-41.798	63.875

¹ Inclou l'Administració general, organismes autònoms i entitats gestores de la Seguretat Social. No s'hi inclou la participació de les corporacions locals en els tributs de l'Estat per tal d'homogeneïtzar les xifres.

² El dèficit no financer es defineix com la diferència entre els ingressos i les despeses de caràcter no financer. Aquest dèficit es cobreix amb les operacions financeres, és a dir, amb la variació neta d'actius i de passius financers.

³ L'endeutament net, o necessitat d'endeutament, es defineix com la diferència entre els ingressos previstos per via de l'endeutament i les amortitzacions previstes.

⁴ Pressupost corresponent a l'any 2000, prorrogat per al 2001.

ten el superàvit més elevat són el País Basc amb 23.365 milions de pessetes i Galícia amb 9.924 milions. La resta de CA presenten valors més propers a l'equilibri pressupostari.

En termes per càpita, i tal com es pot observar al quadre 8, La Rioja és la comunitat autònoma que presenta el dèficit més elevat, de 20.685 pessetes per habitant, és a dir d'un 7,3% del seu pressupost per al 2001. La segueixen Aragó i Astúries, amb uns dèficits per habitant

Quadre 8. Superàvit(+)/dèficit(-) no financer previst per les comunitats autònomes¹ l'any 2001

	MPTA	PTA/hab	% s/pres. CA
CA art. 151			
Andalusia	0	0	0,0
Canàries	-984	-552	-0,1
Catalunya	1.189	187	0,1
Galícia	9.924	3.631	1,0
València	5	1	0,0
Total CA art. 151	10.135	451	0,1
CA art. 143			
- <i>Uniprovincials</i>			
Astúries	-15.476	-14.392	-5,2
Cantàbria	-3.135	-5.832	-2,0
Madrid	-7.699	-1.433	-0,7
Múrcia	-307	-258	-0,1
Rioja	-5.593	-20.685	-7,3
- <i>Pluriprovincials</i>			
Aragó	-20.668	-17.227	-5,5
Balears	976	1.111	0,6
Castella-L	-1.578	-637	-0,2
Castella-M	0	0	0,0
Extremadura	-2.618	-2.439	-0,7
Total CA art.143	-56.099	-3.543	-1,3
TOTAL RÈGIM COMÚ	-45.964	-1.200	0,4
País Basc ²	23.365	11.118	2,7
Navarra	522	939	0,1
TOTAL RÈGIM FORAL	23.887	8.988	1,9
TOTAL	-22.077	-539	-0,2

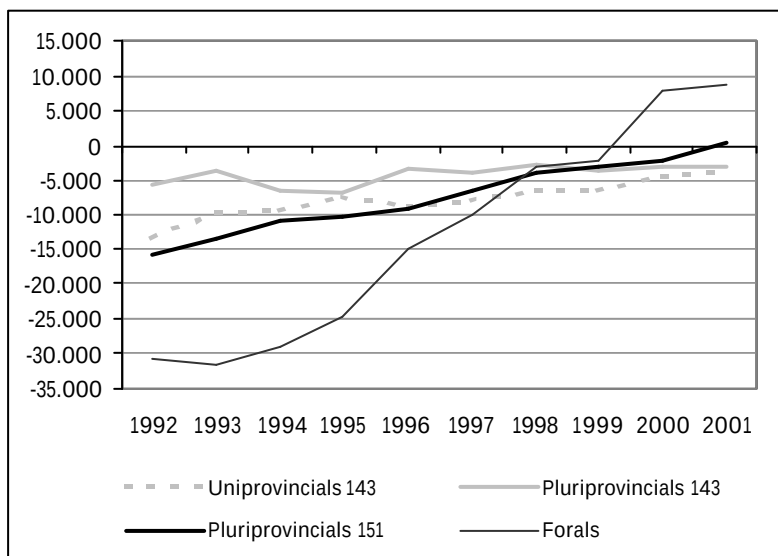
¹ Inclou l'Administració general, organismes autònoms i entitats gestores de la Seguretat Social.

² Pressupost corresponent a l'any 2000, prorrogat per al 2001.

de 17.227 i 14.392 pessetes, respectivament, que es tradueixen en un pes sobre el seu pressupost per al 2001 d'aproximadament un 5% a ambdues comunitats. En canvi, el conjunt de CA presenta un dèficit de només 539 pessetes per habitant, un 0,2% del total pressupostat.

Per acabar amb el compte financer de les CA cal fer referència a la variació neta d'actius financers, que és la diferència entre els ingressos i les despeses per actius financers i que, per al conjunt de CA, és negativa en 41.798 milions de pessetes. Afegint aquest resultat al superàvit/dèficit no financer s'obté la necessitat d'endeutament, que per al conjunt de CA és de 63.875 milions de pessetes. Si només es tenen en compte les CA de règim comú, l'endeutament net que resulta és de 79.006 milions de pessetes, dels quals un 68,4% correspon al conjunt de les CA de l'article 143. Cal esmentar que als pressupostos per a l'any 2001, sis de les disset CA no preveuen nou endeutament i tres —el País Basc (la que més), Cantàbria i Navarra— fins i tot presenten un endeutament net negatiu.

Gràfic 8. Evolució del dèficit no financer de les CA 1992-2001
(PTA/hab)

Al gràfic 8 es pot observar l'esforç realitzat per totes les CA al llarg dels darrers anys per reduir el dèficit no financer, d'acord amb les exigències derivades de la integració a la UEM. D'una banda, destaca el cas de les CA de règim foral, que al pressupost de l'any 2001 assoleixen en conjunt un superàvit de 8.988 pessetes per habitant, bàsicament gràcies al comportament de la CA del País Basc (que l'any 2001 va prorrogar el pressupost per al 2000). D'altra banda, també destaca el supèravit no financer aconseguit per primer cop per part del conjunt de CA de règim comú de l'article 151 als pressupostos consolidats per a l'any 2001.

6. Conclusions

- La suma dels pressupostos consolidats de les CA per a l'any 2001 és de 13,1 bilions de pessetes, xifra que representa un creixement d'un 8,3% respecte de la de l'any anterior, si bé aquesta taxa difereix bastant entre comunitats.
- Les diferències entre CA pel que fa a la taxa de variació interanual s'expliquen, principalment, pel diferent volum pressupostari de què parteix cada CA i perquè cadascuna ha assolit les competències en diferents moments.
- L'assumpció de competències com ara els serveis sanitaris de la Seguretat Social no només afecten de forma important el volum del pressupost de les CA, sinó també la composició, ja que augmenta molt el pes relatiu de les operacions corrents en detriment de les de capital.
- En termes de pessetes per càpita també hi ha força diferències entre CA i depenen de dos factors: primer, del nivell de competències de cada CA i segon, del sistema de finançament. Pel que fa al primer factor, i entre les CA de règim comú, les de l'article 151, amb 338.910 pessetes per càpita, presenten un import més elevat que no pas les

del 143, amb 266.991 pessetes, d'acord amb el superior nivell de competències que tenien les primeres l'any 2001. Tanmateix, s'observa que el diferencial per càpita entre les CA de règim comú ha anat minvant com a conseqüència del progressiu assoliment de competències per part de les CA de l'article 143. Pel que fa al segon factor, les CA de règim foral, tot i disposar del mateix nivell de competències que les CA de règim comú del 151, presenten un pressupost per habitant considerablement més elevat, en concret, de 474.452 pessetes.

- En els darrers anys els recursos gestionats per les CA han anat guanyant pes dins de l'economia espanyola; així, si l'any 1990 els pressupostos de les CA representaven en conjunt un 8,9% del PIB, l'any 2001 aquest percentatge és d'un 12,1%.
- En l'àmbit dels ingressos destaca l'elevada participació de les transferències en el finançament de les CA, d'acord amb el model de finançament autonòmic vigent l'any 2001. Així, un 70,2% dels recursos pressupostats corresponen a transferències, ja siguin corrents o de capital.
- Si s'analitza el pressupost d'ingressos menys les transferències de la SS de les CA de règim comú l'any 2001 per càpita (per tal de comparar homogeniament tant el nivell de competències com el sistema de finançament) es conclou que l'origen de les diferències per càpita en els ingressos de les CA per al 2001 es troba principalment en el grup de transferències de la Unió Europea i altres de l'Estat, i no tant en el grup de recursos tributs cedits, PIE i IRPF —que conformaven el nucli del model de finançament vigent el 2001.
- Quant a les despeses, les corrents absorbeixen un 76,7% del total de recursos i són especialment importants a les CA que l'any 2001 tenien assumit el servei de la sanitat. En consonància, les diferències entre els grups de CA quant a pes de la despesa de capital en el total del pressupost també reflecteixen l'efecte d'incorporar, o no, la sanitat al pressupost.

- Dins de cada grup de CA també hi ha diferències quant al nivell de recursos que es destinen a despeses de capital, diferències que, en un marc d'estabilitat pressupostària, s'expliquen bàsicament pel grau d'estalvi corrent de cada CA i pel volum d'ingressos de capital que reben d'altres nivells d'administració.
- Quant al pes de l'estalvi corrent en el finançament de la despesa de capital l'any 2001, destaca que el País Basc, Navarra, les Illes Balears i Catalunya superen el 75%. En consonància, aquestes mateixes CA figuren entre les que tenen el pes més baix de transferències de capital en el finançament de la despesa de capital. En contraposició, s'observa el cas d'Extremadura, on l'estalvi corrent representa un 33,4% de la despesa de capital i les transferències un 62,7%.
- Les transferències de capital que reben les CA l'any 2001 provenen en un 54,8% de fons de la UE, i les CA que reben més fons d'aquests –i que, per tant són objectiu 1 de la política regional europea– coincideixen amb les que reben FCI. Les transferències de capital representen un 62,7% de les despeses de capital a Extremadura, un 56,9% a Castella-la Manxa, un 52,7% a Cantàbria, un 51,9% a Astúries, un 49,1% a Castella i Lleó i un 48,7% a Ansalusia. En canvi, tenen un pes molt baix a les comunitats forals (6,6%) i força baix a les comunitats objectiu 2, com Madrid (17,1%), Balears (21,4%) o Catalunya (23,3%).
- El dèficit no financer previst per a l'any 2001 als pressupostos consolidats de les CA (Administració general, organismes autònoms i entitats gestores de la SS) és de 22.077 milions de pessetes. Això no obstant, individualment només hi ha nou CA que presenten dèficit, en consonància amb el procés de reducció del dèficit que s'ha produït al llarg de la darrera dècada d'acord amb les exigències derivades de la integració a la UEM.

Altres títols publicats:

- 1 Hi ha realment un canvi de tendència en la conjuntura econòmica?
Breus consideracions no teòriques sobre la situació econòmica actual
Anna Tarrach i Colls
- 2 Una valoració sobre la situació del dèficit i del deute de les administracions autonòmiques
Susanna Bonastre i Soler
- 3 Una estimació de la funció d'exportacions de Catalunya als països de la UE
Anna Matas i J. L. Raymond
- 4 La influència dels preus dels factors i de les importacions sobre l'economia catalana
Maria Llop i Llop i Antonio Manresa Sánchez
- 5 Enquesta sobre el grau d'introducció de l'euro a les empreses catalanes, 2000 (resum dels resultats principals)
Manuel Artís Ortuño i Jordi Suriñach Caralt (direcció i coordinació)
- 6 Els pressupostos de les comunitats autònomes per a l'any 2000
Patrícia Espaliat i Planas
- 7 El Projecte de pressupostos generals de l'Estat per al 2001
Susanna Bonastre i Soler
- 8 Els pressupostos de la Generalitat de Catalunya per a l'any 2001
Patrícia Espaliat i Planas
- 9 Anàlisi de l'estructura de la superfície comercial a Catalunya. Una aproximació a la dimensió òptima dels establiments detallistes
Eduard Garcia i Plans i Antoni Dorsé i López
- 10 Els fluxos d'inversió entre Catalunya i l'estranger
Valèria Molina i Pacheco

- 11 Obtenció de factors econòmics en l'àmbit de les comarques de la província de Lleida
M. Àngels Cabasés i M. Jesús Gómez
- 12 Els pressupostos de la Generalitat de Catalunya per a l'any 2003
Susanna Bonastre i Soler
- 13 Els pressupostos generals de l'Estat per al 2003
Valèria Molina i Pacheco

El Departament d'Economia
i Finances edita la sèrie
Papers de treball amb la
finalitat de difondre treballs
originals en l'àmbit de la
recerca en economia
aplicada i que tinguin per
objectiu l'anàlisi de la realitat
i l'entorn en què es
desenvolupa l'economia
catalana. Aquesta col·lecció
inclou preferentment estudis
sobre àrees diverses de
l'economia i el sector públic,
però també està oberta a
altres temes d'interès més
puntual. Els *Papers de
treball* es conceben com un
mitjà d'expressió que es posa
a l'abast dels investigadors i
del públic interessat per
aquests temes.